

BÁNYFFY MIKLÓS ISMERETLEN ARCA
(Adalékok az életmű megismeréséhez)*

Bánffy Miklós (írói nevén Kisbán Miklós) volt külügyminiszter, színházi intendáns, író és szerkesztő, grafikus-illusztrátor, megannyi tanulmány ihletőjeként mégsem tartozik a monografikus szinten feldolgozott nagyjaink sorába. Mint általában a régi erdélyiek, ő is több mindennel foglalkozott. Nem volt polihisztor, művészi hajlamai nem engedték, hogy a képzőművészet, az irodalom és a színház műzsáitól távol kerüljön, azoktól elszakadjon. Bizonyára rá is hatottak régi és kortárs alkotóművészek, de ez művészetében nem érződik. Sohasem volt epigon, egyéni látásmódja önálló, csak rá jellemző stílus kialakítására tette képessé. Ez egyaránt igaz grafikáira, rajzaira, valamint verseire, elbeszéléseire, regényeire és drámáira. A megállapítás egyformán talál a képzőművészre és az íróra is.

Illés Endre a dilettánsok, a „nagymeretű” dilettánsok kategóriájába helyezte.¹ Megfogalmazásában ez egy olyan embertípust jelent, aki gyönyörködik ugyan az egész világban, de a befogadás élményét nem tudja soha teljesen visszaadni, műalkotásaiban nem képes eljutni a befejezettségig. Illés Endre Bánffy megítélésekor tulajdonképpen Adyval vitázott. Ugyanis egy korai novelláskötete, *A haldokló oroszlán* megjelenésekor² írta le Ady kritikájában: „Bűn volna Kisbánra azt mondani, hogy dilettáns, mert nem az, hanem a legszebb értelmű és úriságú amatőríró.”³ Ha Ady végigkísérhette volna Bánffy pályáját, bizonyára nem címezte volna többé amatőrnek sem.

Magunk elé idézve néhány illusztrációsorozatot, melyeket például Balázs Béla *Játékok* című könyvéhez,⁴ Tamási Ábelének első kötetéhez⁵ vagy akár a saját elbeszéléseit tartalmazó *Fortéjos Deák Boldizsár memoriáléjához*⁶ készített, a rajzok láttán vajon felmerül-e a szemlélőben, hogy torzót lát? Ha elolvassuk az *Erdélyi történet* regénytrilógiát⁷ vagy a *Martinovics* című színművét,⁸ a könyv letétele után vajon úrrá lesz-e rajtunk a befejezetlenség érzetének kínzó jelenléte?

* Ez az írás a két világháború közötti erdélyi magyar művelődéstörténet témakörébe tartozó levelezés OTKA-támogatással készülő közreadásához készült (OTKA szám: T 026419).

¹ *A dilettante: Írók, színészek, dilettánsok*, Bp., 1968, 657–679.

² *Elbeszélések*, Bp., 1914.

³ *Kisbán Miklós könyve*, Nyugat, 1914. július 15. Az *Ady Endre publicisztikai írásai* című kötetben, Bp., 1977, 466–467.

⁴ Gyoma, 1917.

⁵ *Ábel a rengetegben*, Kolozsvár, 1932.

⁶ *Elbeszélések*, Kolozsvár, 1931.

⁷ 1. *Megszámláltattál...*, I–II, Kolozsvár, 1934; 2. *És hűjjával találtattál*, I–II, Kolozsvár, 1937; 3. *Darabokra szaggattatol*, Kolozsvár, 1940.

⁸ Kolozsvár, 1931.

Gróf Losonczy Bánffy Miklós egy nagy múltú erdélyi főúri család leszármazottjaként nem mindenben követte a régi tradíciókat. Az igaz, hogy egyetemet végzett, doktorált, a politikai életbe is belekóstolt. Külügyminiszternek is ügyes volt. Diplomáciai működésének köszönheti Sopron városa, hogy a leghűségesebb jelzővel dicsekedhet, Magyarország pedig, hogy a Népszövetség felvette tagjai sorába. Ha nem is szolgálai módon engedelmeskedő mamelukként, de valószínűleg mindig helye lett volna az országgyűlési képviselők padsorában. Mégis sokkal jobban vonzotta az irodalom és a művészet világa. Az a világ, amelyik inkább a pénzt viszi, mint hozza. Szervezői és szerkesztői tehetsége már fiatal korában megmutatkozott.

Képzőművészeti és irodalmi pályája Erdélybe való visszatelepedése után bontakozott ki igazán. 1926-os visszaköltözése után fontos szerepet játszott a romániai magyarság irodalmi, később közéletében is. (Önkéntelenül is felvetődik a történelmietlen „mi lett volna, ha...” kérdése. Ha az első világháborút más jellegű békekötés követi, vajon megszülettek volna-e egyes novellái, regényei, grafikái? Vagy csak a bekövetkezett kisebbségi sors hívhatta életre ezeket a műveket?) Mindenesetre ott találjuk a sokszínű helikoni íróközösségben és folyóiratuk, az Erdélyi Helikon főszerkesztői székében is. 1939 és 1940 között a Nemzeti Újjászületés Frontjának nemzetiségi szervezeteként létrehozott Magyar Népközösség elnökeként ismét a politika sikamlós talajára lépett. A román és a magyar politikai élet vezetőivel való kapcsolatait arra igyekezett felhasználni, hogy Erdélyt minél előnyösebb helyzetben találja a második világháború befejeződése. Mint a politikában jártas ember, előbbre láthatott sok kortársánál. 1944. augusztus 23-a után azon igyekezett, hogy Magyarország is kövesse Románia példáját.

Az új rendszer keretei közé igazán már nem tudott – nem is engedték – beilleszkedni. Pedig ő világosan látta, hogy a régi világ ideje lejárt. Nem sokkal Magyarországra való távozása után Budapesten, 1950. június 5-én halt meg. A Farkasréti temető ravatalánál Ravasz László búcsúztatta. Az idős Bethlen Béla gróf segítségével került haza, hamvait 1976. október 29-én a kolozsvári Házsongárdi temető iktári Bethlen-kriptájában helyezték el, azóta ott nyugszik.⁹

A fő művének tekinthető *Erdélyi történet* ötkötetes regénytrilógia elemzése, értékelése vagy éppenséggel elutasítása során egy dologban tudtak megállapodni kritikussai: a trilógia kulcsregény. Főhőse, Abády Bálint tulajdonképpen maga Bánffy Miklós. A névválasztás nem véletlen. A történelemből tudjuk, hogy az író egyik besenyő ősét Szent István király az abádi révnél elevenen eltemettette, mert nem engedelmeskedett: az új vallásért, a kereszténységért nem cserélte fel pogány hitét.

A háromrészes regény a „boldog békeidők” Ferenc József-i korszakában élő erdélyi és magyarországi arisztokrácia életformájának, életstílusának írásban kivetített freskója. Móricz Zsigmond, a népi író örömmel üdvözölte a művet: „A magyar élő arisztokráciáról még senki ilyen kíméletlenül és irgalmatlanul nem nyilatkozott...”¹⁰ A kritika baloldali

⁹ BÁLINT József, *Gr. Bánffy Miklós (1873–1950)*, Református Család, 2000/3. sz., 8.

¹⁰ Kelet Népe, 1940, 33.

forrásvidékéről csupa fanyalgás fogadta. Gaál Gábor középszerűnek minősítette,¹¹ Nagy István a tőle megszokott szarkazmussal így írt: „...nem tekinthetjük átértékelendő örökségünknek.”¹² Robotos Imrének azért jött kapóra, mert Bánffy regényével bizonyíthatta: „a történelmi bukás elodázhatatlan volt és elkerülhetetlenül szükségszerű.”¹³ A legelmarasztalóbb véleménnyel „osztály-társa” és egyben unokatestvére, gróf Károlyi Mihály volt. Sommás megállapítása szerint: „A grófok nem voltak írók és ha itt-ott mégis tollat ragadtak és önmagukról írtak – mint például Bánffy Miklós –, akkor teljesen hamis és szépített képet adtak világukról.”¹⁴ Ha sommás megállapítását következetesen alkalmazta a grófokkal kapcsolatban (s így bizonyára saját magára nézve is), akkor ez a kijelentése a grófnőkre vonatkoztatva is meg kell állja a helyét. Akkor pedig hogyan viszonyuljunk ezentúl gróf Károlyi Mihályné, gróf Andrassy Katinka visszaemlékezéséhez, emlékiratához?

Korunk irodalomtörténete politikamentesen, tisztán szakmai szempontból állított ki bizonyítványt Bánffy hatalmas „regényfolyamáról”. Nemeskürty István idézte Marosi Péter 1957-es értéktéletét: „Kötelező olvasmányként adnám egyetemi hallgatók kezébe...”,¹⁵ majd nyomatékositásul ennyit fűzött hozzá: „Ideje volna.” Fábian Ernő így zárta az arisztokráciát bemutató nagy ívű munkáról írt eszmefuttatását: „regénytrilógiája irodalmunk egyik legértékesebb alkotása.”¹⁶ Dávid Gyula pedig, miután kimerítően utána járt a trilógia utóéletének, sommásan megállapítja: „az Erdélyi történet – és az egész Bánffy-mű – irodalmi értékéről, helyéről erdélyi irodalmi örökségünkben, úgy hisszük, nem lesz több vita.”¹⁷

Bánffy Miklóst Tamási *Címeresek* című regénye¹⁸ inspirálta saját osztálya bemutatására. Nem volt meglepő, úgy gondolta, azt a világot csak az tudja igazán hitelesen bemutatni, aki abba született és benne élt. Társadalmi ítéletei is megjelennek trilógiája oldalain. Csak az igazi mágnást becsülte, az erdélyi felkapaszkodott „fertálmágnást” egyenesen utálta. A polgárért sem lelkesedett. A valódi mágnáson kívül csak a földet szerető mezőgazdász, a szakmájához értő mesterembert s a tehetséges művészt méltányolta és ismerte el. Az üres, tartalmatlan „társasági élet” is fárasztotta. A bonchidai kastélyban felesége és leánya kedvéért maga is rendezett társas összejöveteleket, de sokkal szívesebben tartózkodott egyedül vagy jó embereivel dolgozószobájában. A kastély mai állapota láttán nehéz elképzelni, hogy ott valaha laktak egyáltalán. Pedig rendkívüli ízléssel és hozzáértéssel berendezett szobák voltak ott. Bánffy dolgozószobája a kastély északkeleti bástyájában helyezkedett el a modern könyvtárral együtt. Itt volt a Bismarck-

¹¹ „Megszámláltattál...”, *Korunk*, 1934, 13; újraközölve: *Válogatott írások*, I, Bukarest, 1964, 546–548. „És híjjával találhattál...”, *Korunk*, 1937, 10; újraközölve: *i. m.*, 631–633.

¹² *Nézzünk hát szembe...*, *Utunk*, 1957. április 13., 15. sz., 3.

¹³ *Magyar Nemzet*, 1983. június 23., 8.

¹⁴ Emlékirata 1951–52-es fogalmazványából idézi HUSZÁR Sándor *Valóság helyett délilábok* című írásában, *Kortárs*, 1985/6. sz., 109.

¹⁵ *A hátsó polcról. Bánffy Miklós: Erdélyi történet*, *Élet és Irodalom*, 1981/39. sz., 6.

¹⁶ *Egy korszak regénye – mely „abból áll, amit elmulasztott”*, *Korunk*, 1982/11. sz., 840.

¹⁷ *Bánffy Miklós utóélete a romániai magyar irodalomban*, Erdélyi Múzeum, 1993/3–4. füzet, 130.

¹⁸ *Kolozsvár*, 1931.

gyűjtemény is. A régi könyvtárat pedig a másik, a délkeleti szárnyban rendezték be. Mindezeket már csak az emlékezet és néhány régi fénykép őrzi.

Bánffy Miklós maga is jó gazda volt. Jól értett a lovakhoz, a tehenekhez, a disznókhoz és a növényekhez. Messze földön híre ment ménésének, mangalicatenyészetének és juhászatának. Ismerte a szőlőművelés és a borpincészet minden csínját-bínját. Borából pezsgőt csináltatott, az üvegházban termett vadnarancsból pedig pálinkát, likőrt készített. Mindkettőt szívesen fogyasztotta Kós Károly is. Az étkezéseknél felszolgált ételeket – a kávé kivételével – a bonchidai föld adta a jó gazda asztalára. Az óriási családi földvagyonból megmaradt töredék mellé még több részt vásárolt, s az így kialakított 500 holdas földbirtokon gazdálkodott. Földjét igás ökrök és lovak helyett traktorral szántatta. A kastély angolparkjában fenyves nyúlt az ég felé és a kertben gyönyörű virágok nyíltak.

Talán kevesen tudják, hogy szoros kötelékek fűzték egyházához. Fiatal korában az erdélyi református egyházkerület főgondnoka volt. Bonchidára való költözése után az ottani öreg templom igehallgató és úrvacsorával élő tagja lett. A helyi református hívek presbiternek és később főgondnokuknak is megválasztották. A templomot saját költségén restauráltatta 1930-ban. Ülőhelye – bizonyára nem véletlenül – a Sípos Dávid faragta szószék tövében volt. A „speciális kőfaragó” a kastélyban is otthagyta keze nyomát. Három reneszánsz mintázatú faragott ajtaja is művészetét dicséri.

Erdélybe való visszatelepedése után sokan gyanakodva figyelték, vajon mit akarhat itten a gróf úr. Az irodalmi életben a szabadelvűség híveként többször is szembekerült a más nézeteket vallókkal. A közéletben vállalt vélt vagy valós szerepei miatt is érték támadások. Köztudott volt az a mély szakadék, amely őt az Országos Magyar Párt elnökétől, gróf Bethlen Györgytől elválasztotta. A kettejük közötti ellentét még a közelállókra is áterjedt. Bethlen György felesége, báró Jósika Paulina a katolikus, míg báró Bornemisza Elemérné Szilvássy Karola,¹⁹ kihez Bánffyt gyengéd szálak fűzték, a református nőszövetség elnöke volt. A „katolikus” és a „református bárónő” – röviden csak így emlegették őket – között is érezhető volt a feszültség. Ezekből az összezdörölésekből, támadásokból ad ízelítőt a Schöpflin Aladárnak szóló levél, melynek irodalomtörténeti jelentősége van. A szerző ebben lebbentette fel a fátylat a *Fortéjos Deák Boldizsár memoriáléja* keletkezésének igazi okáról és az elbeszélések megírásának eredeti szándékáról.

Az alábbiakban közölt levelekből kitérünk segítőkészsége is. Mint már említettem, becsülte a valamihez igazán értő szakembert, respektálta a tehetséget. Operaházi intendánsága alatt készítette Stróbl Alajos Erkel és Liszt ülőszobrát. Az ő műhelyében ismerkedett meg (Kisfaludi) Stróbl Zsigmond szobrász-tehetséggel. Jó írónak tekintette Tamási Áront, tehetséges költőként tartotta számon Dsida Jenőt, ezért szólt az érdekében, ezért kért támogatást a részükre. A kollégájának és barátjának tekintett Kuncz Aladár (becenevén Dadi) súlyos és bármikor végzetessé váló betegségére való tekintettel fordult Kovács László szerkesztővel együtt Babits Mihályhoz, írjon ismertetést az önéletrajzi ihletésű

¹⁹ Lásd SAS Péter, *Bornemisza Elemérné Szilvássy Karola*, Művelődés, 1997/9. sz., 31–34.

*Fekete kolostorról.*²⁰ Babits hamarosan eleget tett az óhajnak s az Erdélyi Helikon 1931. évi június–júliusi összevont számában olvasható a regényről írott méltató kritikája.²¹

Ha egy mondattal kellene döntő tulajdonságát, alapvető vonását meghatározni, akkor Kós Károlyt kellene idéznünk: „...ha valaki tudja, hát én tudom, hogy milyen erős jellem volt.”²²

Levelek²³

1. Sipőcz Jenőhöz, Budapest polgármesteréhez

KÜLÜGYMINISTER

Budapest, 1922. február 21.

Tisztelt Barátom!

A Szépművészeti Múzeumnak egyik tanára, Strobl Zsigmond műterme, mint azt múlt-kori látogatásom alkalmával tapasztaltam, jéghideg, úgy hogy Strobl tanár részben kész, részben pedig munkában lévő agyagmintái a hidegtől tönkremennek, részben pedig súlyos károkat szenvednek. Strobl tanár pedig kénytelen, ha dolgozni akar bundát és botost húzni, a hideg agyag a dermesztő hidegben kezeit véresre marja. Ezen a lehetetlen állapoton szeretnék segíteni akkor, amidőn arra kérlek, hogy Strobl Zsigmond számára egy fél waggon igazi kokszot kiutalni kegyes légy, mert a műterme számára kiutalt Cséry-féle koksz a műteremben lévő Meidinger-kályhákba hasznavehetetlen.

Ezen levelem másolatát megküldöm Pekár Gyulának, kérve őt, hogy a pénz folyósításával a maga részéről is járuljon hozzá Strobl nehéz helyzetének megkönnyítéséhez.

Nagyon közelről érint a magyar művész fájdalmas helyzete s ezért újból kérlek, hogy az ügyet pártfogásodba venni kegyeskedjél.

Fogadd őszinte nagyrabecsülésem nyilvánítását, mellyel vagyok

Bánffy s. k.

Méltóságos

Sipőcz Jenő polgármester úrnak,

Budapest

2. Babits Mihályhoz, a Baumgarten-alapítvány kurátorához

Tisztelt Barátom!

Engedd meg hogy a Baumgarten alapítvány ügyében egy kérdést intézzek Hozzád. Előző beszélgetésünkkor és Esztergomból küldött levedben kilátásba helyezted, hogy Tamási Áron az egyik díjat meg fogja kapni.

²⁰ Kolozsvár, 1931, I–II. kötet.

²¹ 6. sz., 419–421.

²² *Nem a gróffal – az emberrel*, Utunk Évkönyv, 1969, 41.

²³ A levelek lelőhelye: Országos Széchényi Könyvtár, Kézirattár, Budapest (OSZK, Kt.).

Néhány nappal ezelőtt 400 Pengő érkezett számára Kolozsvárra csupán bankékesítéssel. – Mármost igen szeretném tudni, hogy ez az összeg a Baumgarten díj első egy havi részlete-e vagy valami előzetes segély, melynek a díj kiosztásáig egyelőre nem lesz folytatása.

Nagyon leköteleznél, ha erre nézve e hét végéig választ küldenél, minthogy szombaton visszautazom Erdélybe.

Hogy nem érdemtelen ajánltam pártfogásodba, bizonyítja az, hogy Szabó Dezső mily keményen megtámadta legutóbbi művét. Ez a legjobb bizonyíték milyen figyelemre érdemes mű.

Melegen üdvözöl

igaz barátod
Bánffy Miklós

B[uda]pest [1]928. IX. 23.

3. Babits Mihályhoz, a Nyugat szerkesztőjéhez

[Az Erdélyi Helikon levélpapírján]

[Cluj-Kolozsvár], 1931. május 2.

Mélyen tisztelt, kedves Babits Mihály!

Az alábbi sorokat és kérést Kuncz Aladár nevében írom, aki súlyos beteg, most már Budapestre is szállították az Üllői úti Herczog klinikára.

Kuncznak kétkötetes nagy munkája a „Fekete kolostor” most jelenik meg a Szépművés Céh kiadásában. Kuncznak és szerkesztőségünk többi tagjának kedves gondolata, és őszinte nagy öröme volna az, ha a könyvről a Helikonban Ön írna ismertetést. Ezáltal, úgy érezzük, nem csupán a könyvet érné nagy tisztesség, hanem egyúttal az Erdélyi Helikon hasábjain újra örömmel láthatnók Babits Mihály írását és nevét.

A könyv pár nap alatt nyomdailag teljesen kész. E levélre kérjük szíves válaszát, hogy addig is, míg a könyv amatőr-kiadása is elkészülne és címére feljutna, a könyv egy füzött ismertetési példányát küldjük el. Az ismertetést júniusi számunkban szeretnénk közzélni, mert különben csak a szeptemberi számunkban jöhetne, július és augusztusban ugyanis a Helikon nem jelenik meg.

Szíves válaszát tehát nagyon kérjük és várjuk.

Az Erdélyi Helikon szerkesztősége nevében

őszinte tisztelője:
Kovács László

Kedves Barátom!

Nagyon kérek tőled ezt, annál inkább mert Kuncz súlyos beteg és a szerkesztőség (én és Kovács László) nagy bajban vagyunk!

Melegen üdvözöl

Bánffy Miklós

4. Schöpflin Aladárhoz, a Nyugat kritikusához

Tisztelt Barátom!

A „Bánffy és Kisbán” című cikked olvasása után, melyet a „Prágai Magyar Hírlap” utján ismertem meg, szükségét érzem, hogy Neked e sorokat írjam.

Annál a reám nézve hízelgő jóakarathál fogva, mely a cikk minden sorából szól, úgy hiszem némi magyarázattal tartozom Neked a Fortéjos Boldizsár uram írásait illetőleg. Mert Fortéjos uram igazában nem művészi kedvtelésből keletkezett, hanem az eredete az, hogy burkolt formában válaszolni akartam némelyek támadásaira, még pedig oly módon, hogy csak az érdekelt támadók értsék a szót, de a megnyilatkozásnak olyan formája legyen, mely a be nem avatottak is élvezhető.

Midőn román állampolgár lettem, néhány itteni magyar vezető ember azt hitte, hogy politikai vezérségre aspirálok. Ezek korántsem örültek annak, hogy ide visszatértem, és elég ügyetlenül még román vezetőemberek előtt is kifejezték ezt. – Ekkor írtam az „*Ellenzék*” kolozsvári napilap irodalmi mellékletébe az első „*Fortéjos*”-t, – a többi is ott jelent meg – a *Szent-Ferencz*-et, melynél az erdei vadak nagyon barátságatlanul fogadják a jövevényt és az öreg kuvasz az ő „koslapoczkáját” félti tőlem. – Később, midőn Bucarestben természetszerűen végiglátogattam azokat a román államférfiakat, kik honpolgárságomat megcsinálták, ugyanazok a magyar urak világba kürtölték, hogy én román–magyar personal–uniót tervezek! – Ez a híresztelés az egész világsajtót bejárta (még japáni lapokban is megjelent!) és végeredményben nemhogy káromra nem volt, de olyan reklámot csinált nekem, mint semmi olyan a mit valóban tettem. Erre vonatkozik a „*Rágtorrágás oskolája*”, mert azt akartam hogy észbe vegyék, hogy én igen jól tudom honnan fúj a szél; de minthogy magyar emberekről van szó semmi polemiát velük kezdeni nem akartam. – Ilyen háttere van minden egyes kis történetnek. Ilyen a „*ravennai düledező torony*” dolga a mi az Erdélyi Múzeum Egylet kérdésének megoldására vonatkozik, mely számára kész megoldást tudtam volna hozni és melyet föl is ajánltam, de melyet személyi hiúságból nem fogadtak el. – Ilyen alkalmi szó „*a jámbor sziget*”, (akkor igen érdemes vezérek és a pártvezetőség között közvetítettem békét, siker nélkül) és a „*Plundranadrág*”, mely arra vonatkozik, hogy később és a román uralmon lévők jóvoltából jutván vissza régi otthonomba, én azt a „*die-hard*”, intransigens álláspontot román politikusokkal szemben nem vállalhattam a mit azok vallottak, kik eleitől itt voltak, hanem „új módi”-t kezdtem t. i. személyes érintkezést a Brătianu, Goga, Argentoian stb. ottani politikusokkal. – A „*Harangok*” is ilyen aktualitás. Ugyanis midőn a Helikon íróival B[uda]pestre jöttem fölolvastatni, némelyek jónak látták innen Kolozsvárról egy vezércikket küldeni valamely B[uda]pesti lapnak, mely minket Helikon írókat hazaárulókként állít be. A dolog nem sikerült nekik, mert a cikket az illető szerkesztő nekem hozta el és természetesen nem vállalta senki. Lévé ez is olyan dolog, melyet nyilvánosan nem akartam tárgyalni, de értésükre akartam adni, hogy igen jól tudom ezt is, írtam a „*Harangok*”-at. – Ilyen különböző részletekre vonatkoznak a *Rákászás* és a *Pudello*-kutyá is, és az a „*János öcsémhöz*” szóló levél.

Abban igazad van, hogy nagy kedvteléssel írtam ezeket ilyen régies formába és mulatságos művészi föladat azt a majdnem polemikus választ olyan formába önteni, hogy önmagában mint a „jámbor olvasó” olvasmánya is helytt álljon. A „kiadó előszava” persze „jux” és karikatúrista hajlamomnak szülötte.

Mindezt csupán *Neked „ad amicam aurem”* írom, egyedül Neked, és kérek ezeket ne használd semmi irányban sem, hiszen ha a Fortéjos cikkecskéinek rugói nyilvánossá lennének, az megrontaná azt a czélt melynek szolgálatára írtattak, t. i. a humoros figyelemztetést, – és más adható alkalommal, ha megint meg kellene szólalnia Fortéjos uramnak, ezt a formát többé nem használhatnám.

Melegen üdvözöl és köszöni a személyem iránti figyelmet

igaz híved és tisztelőd

K[o]lozs]vár [1]932. II. 5.

Bánffy Miklós

5. Babits Mihályhoz, a Baumgarten-alapítvány kurátorához

Kedves Barátom!

Ismét Dsida Jenő ügyében alkalmatlankodom Nálad.

Dsida irodalmi értékét, azt hiszem, fölösleges számodra magyaráznom. A fiatalok között bizonyára egyike a legértékesebbeknek. Szegény fiú, bár két lap számára is dolgozik kuli-munkát, alig tud megélni, mert keresetképtelen apját-anyját ő kell eltartsa.

Nagyon nagyon kérek juttass neki, ha lehetséges, valamit a Baumgartenből, ahogy már egyszer segítettél rajta. Ő költő és csakis költő, így persze nagyobb irodalmi jövedelemhez nem tud jutni, mint akik színdarabot vagy regényt írnak.

Szíves választodat ide kérem, hol 15-éig maradok.

Melegen üdvözöl

régi barátod
Bánffy Miklós

Budapest [1]935. VII. 10.

Reviczky-u. 5.